

Etelä-Savon pelastuslaitos

Pohjois-Karjalan pelastuslaitos

Pohjois-Savon pelastuslaitos

SELVITYS

4.9.2014

PELASTUSLAITOSTEN OPERATIIVISEN JOHTAMISTOIMINNAN YHTENÄISTÄMINEN JA KEHITTÄMINEN

1. Työryhmän asettaminen ja toimeksianto

Työryhmä asetettiin Varkaudessa 16.5.2014 pidetyssä Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteistoimintatilaisuudessa.

Työryhmään nimettiin pelastuspäällikkö Erkki Asikainen Pohjois-Savon pelastuslaitokselta, palopäällikkö Markus Piirainen Pohjois-Karjalan pelastuslaitokselta ja pelastuspäällikkö Tuomo Halmeslahti Etelä-Savon pelastuslaitokselta.

Pelastusjohtajat antoivat työryhmälle seuraavan toimeksiannon:

Kehittämiskohteita: päällikköpäivystys P2 joka pelastuslaitoksella (yhteistyö laitosten kesken), johtokeskusten toimintojen yhteensovittaminen (ml. pelastuslaitosten esikunnat) maakunnallisten päivystävien palomestarien yhteistyö ja saatavuus, pelastustoiminnan johtajien toimintavaltuudet toisten pelastuslaitosten alueilla ja pelastustoiminnan johtajien kelpoisuustestit. Tavoitteena on kustannusneutraalisuus ja laadun kasvu. Tuomo, Erkki, Markus Piirainen ja Markus Viitaniemi selvittävät ja tekevät ehdotukset vuoden 2014 loppuun mennessä.

2. Toimeksiannon soveltaminen työryhmässä

Työryhmä sovelsi toimeksiantoa siten, että johtokeskusten yhteensovittaminen tehdään sen jälkeen kun ISTIKE alueen johtamisohjetyöryhmä on saanut työnsä päätökseen. Myös mahdollisella operatiivisen johtamisjärjestelmän yhteisellä kehittämisellä on vaikutusta johtokeskusten yhteensovittamiseen. Tämä työryhmä asetti pääpainoksi operatiivisen johtamisjärjestelmän kustannustehokkaan kehittämisen.

3. Työryhmän kokoontumiset

Työryhmä kokoontui fyysisesti kaksi kertaa (17.6 ja 7.7). Molemmat kokoontumiset tapahtuivat Varkauden paloasemalla. Videoneuvotteluja pidettiin 1 kertaa.

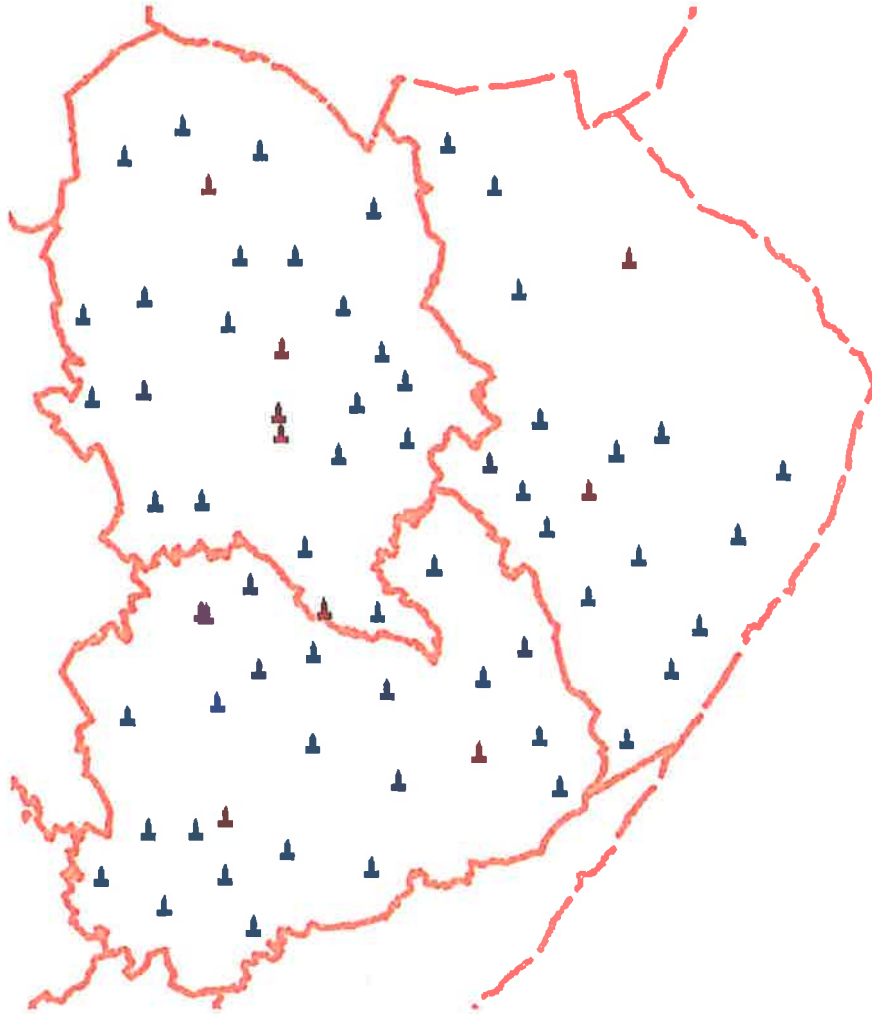
4. Operatiivisen johtamisjärjestelmän nykytila

Työryhmä selvitti kunkin pelastuslaitoksen nykyisen operatiivisen johtamisjärjestelmän nykytilan.

4.1. Yksikönjohtamisvalmius (XX PXX1)

Kaikissa pelastuslaitoksissa on käytössä kattava yksikönjohtaja varallaolojärjestelmä (kuva 1)

Vakinaisesti miehitetyillä paloasemilla yksikönjohtajatehtävää hoitavat vakinaiset paloesimiehet (kuvassa punaiset symbolit). Muilla paloasemilla yksikönjohtajatehtävää hoitavat vakinainen päällystöviranhaltija, vakinainen palomies tai sivutoiminen yksikönjohtaja.

Kuva 1

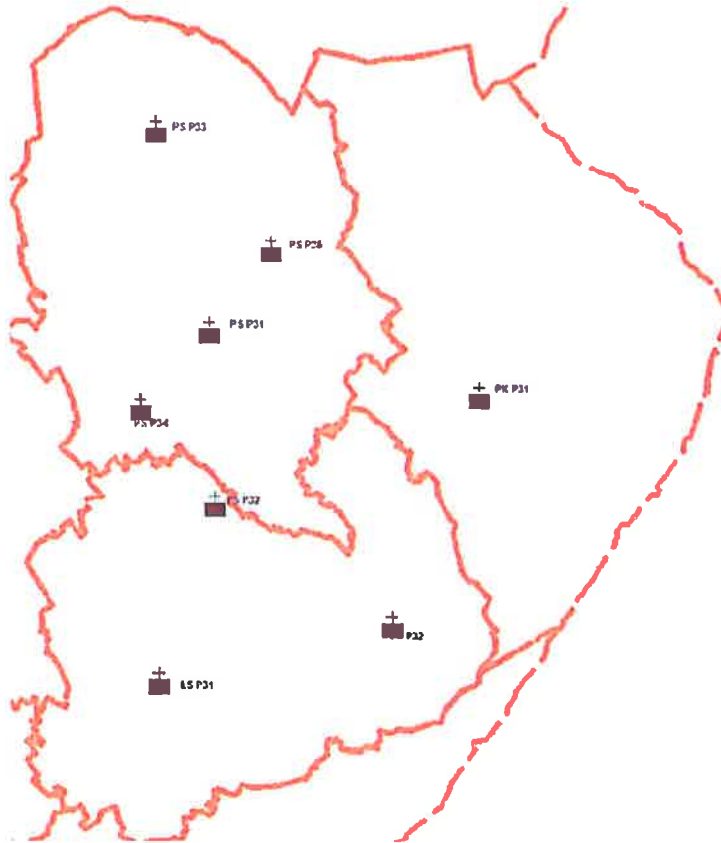
4.2. Joukkueenjohtamisvalmius (XX P 3X)

Joukkueenjohtamisvalmiudessa on pelastuslaitoksilla eroavaisuutta (kuva 2).

Pohjois-Karjalassa joukkueenjohtamisvalmiudessa (PK P31) on yksi palomestari, joka on aktiiviyöajassa 24/7.

Pohjois-Savossa on valmiudessa viisi palomestaria, joista yksi (PS P32) on yhteinen Etelä-Savon kanssa. Heistä yksi (PS P31) on aktiiviyöajassa 24/7, muut ovat virka-ajan ulkopuolella varallaolossa. Varallaolossa olevat palomestarit toimivat samanaikaisesti myös yksikönjohtajana.

Etelä-Savossa on valmiudessa kolme palomestaria, joista yksi on yhteistyössä Pohjois-Savon kanssa (PS P32). Heistä yksi (ES P31) on aktiiviyöajassa 24/7. Yksi palomestari (ES P32) on aktiiviyöajassa ”pitkällä virka-ajalla (arkisin 8.00 - 20.00)” ja muun ajan varallaolossa. ES P31:llä on aina operatiivinen käskyvalta muihin joukkueenjohtajiin.

Kuva 2

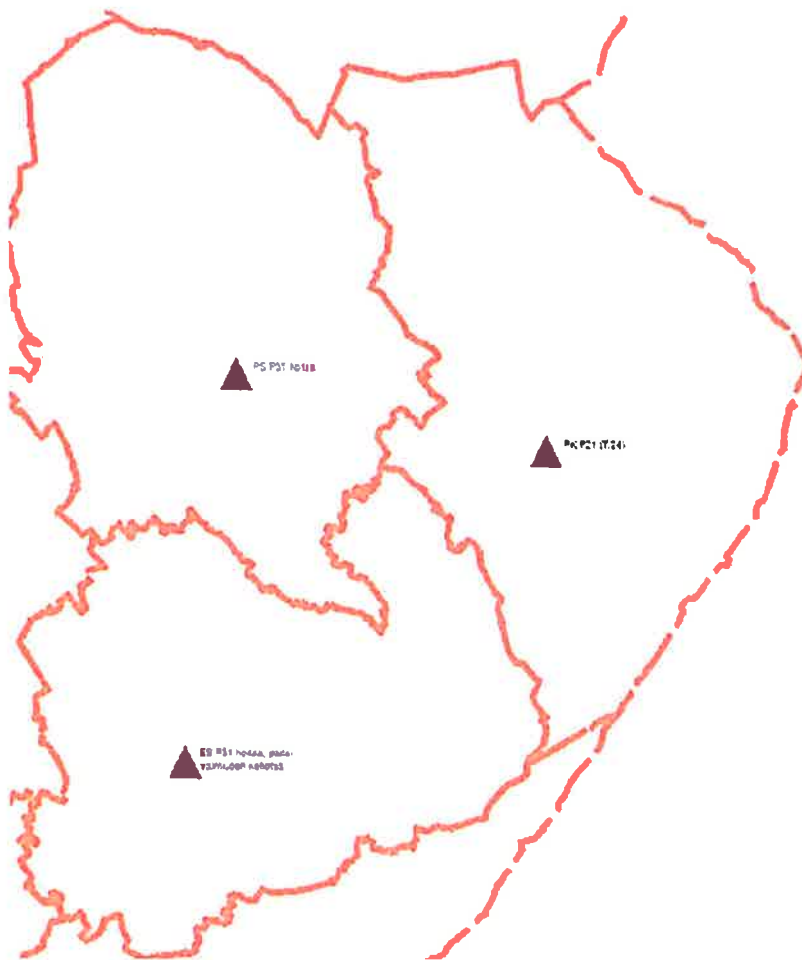
4.3. Komppanianjohtamisvalmius (XX P21)

Komppanianjohtamisvalmiudessa on pelastuslaitosten kesken eroavaisuutta (kuva 3).

Pohjois-Karjalassa on siihen tehtävään nimetty päällystöviranhaltija (PK P21). Virka-ajan ulkopuolella hän on varallaolossa.

Pohjois-Savossa komppanianjohtamisen hoitaa tarvittaessa PS P31. Johtamisohjeen mukaan pelastusjohtaja voi määrätä varalla olevan P2:n.

Etelä-Savossa komppanianjohtamisen hoitaa tarvittaessa ES P31. Palvelutasopäätöksen mukaisesti, voidaan tehtävään nimetä eri henkilö jos on odotettavissa erityistä uhkaa.

Kuva 3

5. Työryhmän esitykset

5.1. Operatiivinen johtamisjärjestelmä

5.1.1. Yksikönjohtajavalmius (XX PXX1)

Työryhmä oli sitä mieltä, että yksikönjohtajavalmius tulisi säilyttää suurin piirtein nykyisellään. Vaikkakin järjestelmän ylläpito on kohtuullisen kallista, varallaolojärjestelmä n. 28 000 €/tehtävä/vuosi, on siltä saatavat edut niin merkittäviä.

Työryhmän mielestä järjestelmän etuja ovat:

- pelastuslaitoksen edustaja lähellä kansalaisia
- toimii tiedonhankinta/tiedottamiskanavana ylemmälle johtamistasolle
- varmistaa tilannepaikan laadukkaan johtajuuden varsinkin yksikkötason tehtävissä
- aktivoi ja jämmäköittää palokunnan toimintaa
- vakinaista alipäälylystää voidaan hyödyntää myös joukkueenjohtamisessa

Työryhmän mielestä järjestelmän haittoja/haasteita ovat:

- tiheän verkoston ylläpito on kohtuullisen kallista
- yksikönjohtajakoulutettujen henkilöiden riittävyys

5.1.2. Joukkueenjohtamisvalmius (XX P3X)

Joukkueenjohtamisvalmiudesta työryhmä tarkasteli useita eri vaihtoehtoja ja punnitsi niiden haitat ja hyödyt. Työryhmä tarkasteli myös sitä, kuinka usein todellisuudessa pelastustoiminnan johtaminen edellyttää joukkueenjohtajaa, eli sitä kuinka usein on tehtäviä, joissa on johdettavana vähintään kaksi tai kolme pelastusyksikköä. Tarkastelu tehtiin kahdella aineistolla joista toinen oli Etelä-Savon pelastuslaitoksen aiemmin tekemä aineisto (liite 1). Toisena aineistona käytettiin PRONTO tietojärjestelmästä ajettua vuosien 2010 – 2012 aineistoa (Liite 2). Tarkastelussa todettiin, että joukkueenjohtamistoimia tarvitaan pelastuslaitoksen kaikista hälytystehtävistä n. 1,5 -2,6 %:ssa tehtävistä. Virka-ajan ulkopuolella (ma - pe klo 16 – 08 välinen aika) tapahtuvissa onnettomuuksissa tarvitaan joukkueenjohtamistoimia n. 0,7 % tehtävistä. Virka-aikana (ma – pe klo 08 – 16 välinen aika) tarvittiin joukkueenjohtamistoimia n. 0,4 % tehtävistä. Viikonloppuisin (pe klo 16 – ma klo 08) oli joukkueenjohtamistehtäviä n. 0,4 % kaikista tehtävistä.

Nykyjärjestelmää pidettiin sinänsä hyvänä ja voitaisiin jatkaa nykyiselläkin järjestelmällä. Toisaalta nähtiin, että määrättyä muutospainetta on nähtävissä mm. siitä syystä, että järjestelmät ja valmiudet poikkeavat pelastuslaitosten kesken melko paljon. Toisaalta nähtiin myös, että määrättyillä muutoksilla saataisiin kustannustehokkuutta ja myös säästöjä, ilman että palvelutaso oleellisesti heikkenisi.

Seuraavassa on tarkasteltu nykyinen järjestelmä ja sen kehittymismahdollisuudet. Sen lisäksi työryhmä päätyi esittämään kahta vaihtoehtoista järjestelmää, joilla joukkueenjohtamisvalmius voitaisiin toteuttaa, palvelutason oleellisesti laskematta.

5.1.2.1. Nykyinen järjestelmä

Nykyisen järjestelmän etuina pidettiin seuraavia asioita:

- joukkueenjohtaja saadaan tilannepaikalle kohtuullisessa ajassa
- järjestelmä pitää yllä hyvää johtamistaitoa isompien (komppania) tehtävien joukkuejohtamisiin, jotka kuitenkin ovat melko harvinaisia
- varallaolojärjestelmä ei syö ns. virkapäiviä
- päällekkäisten tehtävien johtamisvalmius hyvä

Nykyisen järjestelmän haittoina pidettiin seuraavia asioita:

- Tiheä joukkueenjohtamisvalmius on vähäiseen todelliseen tarpeeseen nähden kustannuksiltaan kallis. Varallaolon kustannus vaikutus on n. 47 000 €/vuosi/tehtävä. 24/7 aktiiviujoajassa olevan valmiuden kustannusvaikutus on n. 103 000 €/vuosi/tehtävä. Pohjois-Savossa pienempi, koska P3x toimii samalla yksikönjohtajana.
- Johtamisjärjestelmä määrittää päällystön määrää.

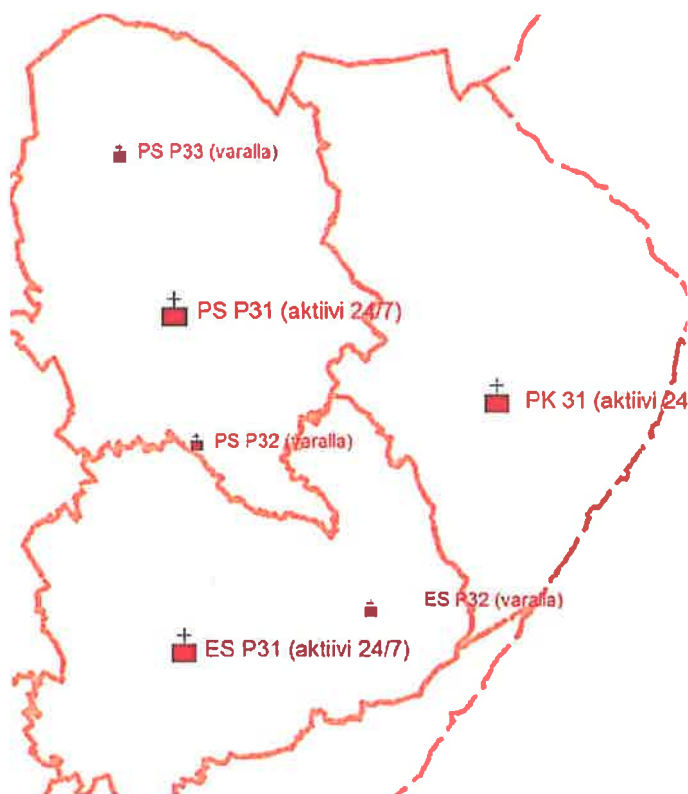
Työryhmä näki, että mikäli päädytään säilyttämään nykyinen joukkueenjohtamisjärjestelmä, tulee yhteistyötä syventää Pohjois-Karjalan eteläisellä alueella Etelä-Savon kanssa sekä Pohjois-Karjalan pohjoisosien alueella Pohjois-Savon

kanssa. Lisäksi nähtiin, että valmiudennostoa kohonneen riskin perusteella tulee edelleen kehittää.

Työryhmän mielestä vakinaisten paloiesimiesten joukkueenjohtamisresurssia tulisi hyödyntää paremmin.

5.1.2.2. Vaihtoehto 1

Työryhmän mielestä yhtenä vaihtoehtona voisi olla se, että nykyistä järjestelmää tiivistettäisiin ja syvennettäisiin yhteistyötä (kuva 4).

Kuva 4

Tässä Järjestelmässä Pohjois-Karjalan osalta ei tulisi muita muutoksia kuin, mitä edellisessä kohdassa on mainittu.

Pohjois-Savon osalta joukkueenjohtamisresurssia vähennettäisiin siten, että koillinen (Nilsiä) joukkueenjohtamisalue yhdistettäisiin Iisalmen ja Kuopion alueisiin. Myös Suonenjoen joukkueenjohtamisalue voitaisiin yhdistää Pieksämäki - Varkaus alueeseen.

Etelä-Savon osalta muutos koskisi lähinnä Pieksämäen joukkueenjohtamisaluetta, jossa yhteistyö laajenisi enne mainitulla tavalla Suonenjoen suuntaan.

Työryhmän mielestä vakinaisten paloiesimiesten joukkueenjohtamisresurssia tulisi hyödyntää paremmin.

Tässä järjestelmässä joukkueenjohtamisvalmius vähenisi koko alueella kahdella varallaolijalla.

Järjestelmän etuina pidettiin seuraavia asioita:

- järjestelmä säilyttää johtamisresurssia ja johtamistaitoa isompiin tehtäviin (komppania)
- ei ole suurta vaikutusta henkilöstön rekrytointiin
- yksikönjohtajan ja joukkueenjohtajan roolit selkeytyvät
- vähentää kustannuksia Pohjois-Savon osalta 10.000 € ja Etelä-Savon osalta n 20 000 €/vuosi.

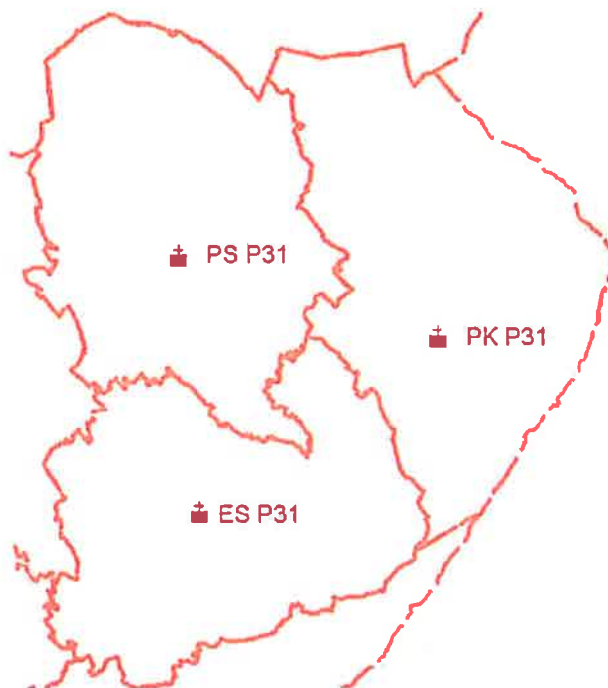
Järjestelmän haittoina pidettiin seuraavia asioita:

- päällekkäisten tehtävien riski kasvaa hieman
- saattaa tulla painetta palkantarkistuksiin
- järjestelmä määrää osittain päällystön määrää
- päällystön rekrytointi maalaiskuntiin vaikeutuu

Järjestelmää vahvennettaisiin valmiuden kohottamisparametrien mukaisesti, jos on ennakoitavissa kohonnutta riskiä.

5.1.2.3. Vaihtoehto 2

Toisena vaihtoehtona työryhmä esittää, että luovutaan kokonaan varallaolajärjestelmästä ja säilytetään aktiiviyössä olevat joukkueenjohtajat (kuva 5). Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen pelastuslaitoksen alueella on yksi 24/7 aktiiviyöajassa oleva palomestari (XX P31). Samalla tämä tarkoittaa, että vakinaisten paloiesimiesten joukkueenjohtamisroolia lisätään huomattavasti. Tämä myös edellyttää tinkimätöntä valmiudenkohottamista (valmiudenkohottamisen parametrit), mikäli on ennustettavissa merkittävää lisäuhkaa. Tällä Järjestelmällä saavutettaisiin Pohjois-Savon osalta n. 20.000 € säästöt ja Etelä-Savon osalta n. 60 000 €/vuosi. Pohjois-Karjalan osalta tällä ei olisi vaikutusta.

Kuva 5

Järjestelmän etuina pidettiin seuraavia asioita:

- kustannuksiltaan edullisin järjestelmä
- selkeä ja yksinkertainen johtamisjärjestelmä

Järjestelmän haittoina pidettiin seuraavia asioita:

- johtamisresurssin pleneneminen
- päällekkäisten tehtävien riski kasvaa
- saattaa vaikeuttaa päällystön rekrytointi

5.1.3. Komppanianjohtamisvalmius (XX P21)

Työryhmässä pohdittiin päällikköäivystysjärjestelmien vaihtoehtoja ja niiden hyötyjä ja haittoja. Työryhmän mielestä kolmen pelastuslaitoksen yhteinen päällikköäivystys (ITÄ P21?), varallaolo periaatteella, olisi perusteltu (kuva 6). Järjestelmää tulisi ainakin kokeilla ja tehdä lopulliset päätökset mahdollisesti myöhemmin. Yhteisellä päällikköäivystyksellä Pohjois-Karjalan nykyiset päällikköäivystyskustannukset alenisivat n 1/3 osaan. Etelä-Savon ja Pohjois-Savon osalta lisäkustannus olisi n. 20 000 €/vuosi. Järjestelmä tulee kytkeä joukkueenjohtamisjärjestelmän kehittämiseen siten, että johtamisjärjestelmän kokonaiskustannukset eivät saa nousta. Työryhmä näki, että yhteisen päällikköäivystysjärjestelmän kautta saatettaisiin päästä kokonaiskustannusvaikutuksiltaan jopa säästöihin, riippuen joukkueenjohtamisjärjestelmästä.

Yhteisen päällikköäivystysjärjestelmän aloittaminen edellyttäisi hyvää valmistautumista, sekä laitosten toimintatapojen yhtenäistämistä. Tämä on tietysti yhteistyömme keskeinen tavoitekin ja tämä myös edesauttaisi sitä.

Kuva 6

Järjestelmän etuina pidettiin seuraavia asioita:

- kustannustehokas
- yhdenmukaistaa johtamisjärjestelmää
- yhdellä henkilöllä kolmen maakunnan tilannekuva ja mahdollisuus ohjata resursseja
- mahdollistaa myös johtamisresurssien ohjaamista koko alueella (myös valmiussiirrot)
- parempi esikuntahenkilöstön saatavuus
- koko alueen parempi erityisosaamisen käytettävyys paranee
- ennakoitavien uhkien kokonaisvaltainen tarkastelu, sekä yhdenmukainen valmiudenkohotus
- valmiudenkohotus voidaan suorittaa myös pienemmille riskialueille välittämättä pelastuslaitosten rajoista
- pystytään katsomaan tilanteita realistisemmin, joutumatta "tilanneimuun"

Järjestelmän haittoina pidettiin seuraavia asioita:

- aluetuntemuksen puute
- riskikohdetuntemuksen puute
- harvoin komppaniantason pelastustehtäviä
- jossain onnettomuustilanteessa johtokeskuksen perustaminen saattaa viivästyä
- järjestelmässä mukana olevien henkilöiden tasalaatuisen ja kovan ammattitaidon ylläpito, tämä enemmänkin haaste kuin haitta
- Pohjois-Karjalan osalta päällekkäisten tehtävien varmistaminen heikkenee nykyiseen verrattuna.

5.2. Pelastustoiminnan johtajien osaamisen varmistaminen

Työryhmän mielestä pelastustoiminnan johtajille tulisi luoda testaus-/osaamisen varmistusjärjestelmä. Johtamistasoja, joille testausjärjestelmä tulisi luoda, olisivat joukkueenjohtajat (XX P3X), mukaan luettuna vakinaiset paloesimiehet (XX P4X) sekä päällikköpäivystäjät (XX P21/ITÄ P21?). Osaaminen voitaisiin varmistaa koulutusmoduulien ja niiden perusteella annettavien "johtamislisenssien" perusteella.

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Erkki Asikainen
pelastuspäällikkö

Pohjois-Karjalan pelastuslaitos

Markus Piirainen
palopäällikkö

Etelä-Savon pelastuslaitos

Tuomo Halmeslahti
pelastuspäällikkö, työryhmän pj

LIITTEET

Etelä-Savon pelastuslaitoksen joukkue- ja komppaniotehtävät vuosina 2010 ja 2011

Joukkue- ja komppaniotehtävät 2009 – 2013

Joukkue- ja komppaniotehtävät kartalla 2009 -2013